

سهام عدالت

گامی در تحقق عدالت اجتماعی

دکتر علی صالح آبادی

نگردد. بنابراین دولت‌ها در تلاش‌اند تا تفاوت و شکاف طبقاتی را کاهش داده، ساختار مالکیت اقتصادی جامعه را بهبود بخشیده و توسعه متوازن را پایدار و متداوم سازند. دولت جمهوری اسلامی ایران نیز از آنجا که تحقق عدالت اجتماعی را به عنوان یکی از مهمترین اهداف خود در نظر دارد، دستیابی به این مهم را در کانون برنامه‌ریزی‌های کلان اقتصادی قرار داده است. توسعه مالکیت فراگیر که در نهایت پس از استقرار دولت نهم در قالب طرح توزیع و واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به واجدین شرایط مطرح شد، با تصویب "آیین‌نامه اجرایی افزایش ثروت خانوارهای ایرانی از طریق گسترش سهم بخش تعاون براساس توزیع سهام عدالت" در تاریخ ۸۴/۱۱/۹ مراحل اجرایی را آغاز کرد و بدین ترتیب سهام عدالت بدل به اصلی‌ترین و پرآوازه‌ترین طرح اقتصادی عدالت محور دولت نهم گردید.

تغییر ساختار مالکیت و بازتوزیع ثروت از دولت به اقشار کم بضاعت جامعه، رویکرد اصلی طرح سهام عدالت است که تولد ۳۰ تعاونی استانی را نیز در پی دارد و بدین ترتیب به تقویت بخش تعاونی در جامعه ایرانی نیز می‌انجامد. طرح مزبور با افزایش ثروت خانوارهای مستضعف رویکرد حمایتی از آنان را نیز دستخوش تغییر

رابطه میان رشد و کارایی اقتصادی و رفع فقر و بی‌عدالتی از آن دسته موضوعاتی است که همواره مورد بحث و جدل بین سیاست‌گذاران و اقتصاددانان بوده است. یک عقیده کلی این است که در صورت کارآمد و رو به رشد بودن اقتصاد، مشکل فقر و بی‌عدالتی نیز حل خواهد شد لذا عملاً علت فقر و بی‌عدالتی نوعی کم‌رشدی و غیرکارآمد بودن اقتصاد تلقی می‌شود. در مقابل گروه دیگری، حصول به عدالت و رفع فقر را صرفاً وابسته به کارایی و رشد نمی‌دانند. البته به لحاظ نظری نیز تئوری‌های کارایی و رشد نشان می‌دهند که اطمینانی وجود ندارد تا گسترش کمی تولید و کارایی لزوماً منجر به عدالت گردد. براساس این تئوری‌ها، بهترین وضعیت کارآمد (وضع پاراتویی) می‌تواند حتی با بدترین نوع توزیع درآمد نیز همراه باشد. به همین دلیل است که در قالب سیاست‌های اقتصادی مختلط توصیه می‌شود دولت‌ها برای حصول به توزیع عادلانه در اقتصاد دخالت کنند زیرا این امر از توان مکانیسم بازار به صورت درونزا خارج است. از این رو یکی از دغدغه‌های مهم دولت‌ها این خواهد بود که تمرکز ثروت در دست افراد خاص، وضعیت ناهنجار و غیرقابل تحملی برای اقتصاد کشورها به وجود آورد و واقعیت‌های "موقعیت بازار" با ضرورت‌های "عدالت اجتماعی" منطبق

طرح جلوگیری می‌کند.

انتقال مالکیت از دولت به مردم در طرح مورد بحث از عوامل اجرایی نظیر ستاد مرکزی و ستادهای استانی و نهادهای واسطی همچون شرکت کارگزاری سهام عدالت و تعاونی‌های استانی سود خواهد جست. حضور رئیس محترم جمهوری به عنوان رئیس ستاد مرکزی نشان از عزم راسخ دولت در اجرای طرح مزبور و زدودن فقر و تبعیض از چهره جامعه ایرانی دارد. از سوی دیگر نهادهای حمایتی درگیر در طرح سهام عدالت نظیر کمیته امداد امام (ره)، بنیاد شهید و امور ایثارگران، دفتر مناطق محروم و سازمان بهزیستی تضمینی برای واگذاری سهام عدالت به نیازمندان حقیقی خواهند بود.

به هر روی جدا از مشکلات اجرایی که گریبانگیر تمامی طرح‌ها در زمان اجرا خواهد شد، نفس و ذات طرح سهام عدالت و پیگیری و جدیت مسئولان در سامان‌دهی اجرای آن، رویکرد عدالت محور و تمرکززدای دولت وقت را به نمایش می‌گذارد و امید است که با عنایت الهی طرح مورد بحث مراحل اجرایی را با موفقیت پشت سرگذارد و به اهداف متعالی خود دست یابد.

جدی کرده و سازوکار ثروت‌زا را جایگزین روش‌های اعانه‌ای نموده است. بدین ترتیب طراحان سهام عدالت امید دارند تا با ورود سهام شرکت‌های تولیدی (به صورت غیرمستقیم) به مجموعه دارایی‌های اقشار آسیب‌پذیر نیاز مالی بلندمدت و دائمی آنان را به صورتی معقول مرتفع سازند و دست ناتوان گیرنده را به دست پرتوان سازنده تبدیل کنند.

پروژه سهام عدالت، ساختار مالکیت اقتصادی را نیز با تحولات قابل ملاحظه‌ای همراه خواهد کرد و با واگذاری مالکیت بیش از پانصد شرکت دولتی به شرکت کارگزاری سهام عدالت و انتقال مالکیت شرکت واسط مزبور به تعاونی‌های استانی، عملاً سهام همگون شده شرکت‌های دولتی را به افراد مشمول طرح منتقل می‌کند و گام به گام به سوی توزیع متناسب ثروت ایرانی در میان ایرانیان و رفع فقر اقشار مستضعف و افزایش رفاه عمومی پیش خواهد رفت. همگن‌سازی سهام قابل واگذاری به مردم با هدف بسط همسان و عادلانه ثروت در میان اقشار کم بضاعت صورت گرفته است و از اعطای سهام شرکت‌هایی با سوددهی و دیگر شرایط نابرابر به افراد مختلف مشمول